

A régi és új típusú érettségi vizsgák összehasonlítása egy iskola 2000 és 2011 közötti eredményei alapján

APRÓ MELINDA

apmoabb@yahoo.com

*Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Neveléstudományi Doktori Iskola*

Kulcsszavak:

2005-ben nagy várakozások és bonyodalmak közepette vezették be a kétszintű érettségit. Azóta is szakmai viták kereszttüzében áll megbízhatósága, a régi rendszerhez viszonyított színvonala, kivitelezése miatt.

Vizsgálatunk kérdésselvetése, hogy az érettségi milyen funkciót tölt be a középiskolai képzésben, és vajon hasonló módon látják-e el ezt a funkciót a különböző időszakokban bevezetett érettségi vizsgák. A kutatás azt vizsgálja, hogy van-e különbség a régi és az új típusú érettségi között a tanulók teljesítménye, attitűdjei szempontjából. Természetesen a két vizsga jellege eltér egymástól, így összehasonlításaink inkább tendenciákat mutatnak, mint a két típushoz tartozó tudásszintbeli hasonlóságokat vagy különbségeket.

Az érettségi vizsga

Az érettségi vizsga egy kimeneti értékelési rendszer, mely csaknem kétszáz éve létezik hazánkban. Jelentősége, célja, funkciója az elmúlt évtizedek, évszázadok során többször változott, azonban megfogalmazhatók olyan általánosságok, melyek érvényesek a napjaink társadalmában élő, érettségi vizsgával rendelkező csaknem egész populációra nézve.

Eszerint „Az érettségi: (1) a középfokú tanulmányokat lezáró ünnepélyes, értékelő vizsga; (2) a társadalom művelt rétegéhez tartozást biztosító és bizonyító végzettség; (3) munkavállalást elősegítő vagy lehetővé tévő bizonyítvány; (4) a felsőoktatásba való belépést lehetővé tévő végzettség; (5) a közoktatás felső szintjének tartalmi szabályozását, s ezen keresztül a tudás és műveltségi kánon szerepét ellátó követelményrendszer; (6) a közfinanszírozott – és kisebb mértékben a tandíjas („új” nevén költségtérítéses) felsőoktatási helyekért folyó nemzeti versenyvizsga” (Pálincás 2005: 42). Jól láthatóan ezt a vizsgatípust legtöbb esetben a tanuló oldaláról szemléljük, céljának meghatározásakor jelentősége erről az oldalról nézve a leghangsúlyosabb, aminek oka, hogy közvetlenül mérhető vele a tanulói eredményesség.

Nem szabad azonban elfelejteni, hogy az érettségi közvetve a pedagógusok és az iskola hatékonyságának és eredményességének is a mutatója, mi sem bizonyítja ezt jobban, hogy időről időre megszületnek az iskolákat rangsoroló írások, melyekben a sorrendiség

felállításának egyik alapmutatója az érettségi eredményessége, az emelt szinten érettségizők száma, teljesítménye (Neuwirth 2010). Az iskolák 12. évfolyamon tanító tanárai az adott év szeptemberétől már az érettségi mindennapos emlegetésével tanítanak, s nyilvánvalóan az érettségi tárgyat tanító pedagógusok maguk is megvizsgálják évről évre, hogy vajon az általuk felállított követelmények teljesítése és az érettségi eredmények összhangban vannak-e.

Az érettségi vizsga tehát a közoktatás felső középfokának valamennyi résztvevőjét érinti, figyelemmel kísérik a vizsgával kapcsolatos oktatáspolitikai változásokat, érdeklődnek a szakmai viták iránt.

Érettségi vizsga Magyarországon

Az érettségit, mint bizonyos iskolai tanulmányokat lezáró vizsgatípust 1851-ben vezették be Magyarországon. A felsőoktatás tömegessé válásának első hulláma indult meg ekkor, és osztrák mintára olyan vizsgálatot kívántak meghonosítani, mely egyfajta prediktív funkciót lát el a jelöltek alkalmasságának megállapításában. 1883-ban funkciója egy munkaerő-piaci szerepkörrel is bővült, innentől kezdve a köztisztviselői munkakör betöltésének alapfeltétele lett, tehát innentől látszik megvalósulni az értelmiségi réteghez tartozás minimumfeltételeként való alkalmazása. Egy évvel később megszületett a vizsga szabályozására az Érettségi Vizsgálati Utasítás, melyet többször módosítottak (Mészáros 1991, Rójáné 2005, Töttössy 2005).

A következő nagyobb változás 1949-ben, a szakérettségik bevezetésével történt, melyre a jelölt egy éves képzés során készülhetett fel. Az érettségi 100 éves felsőoktatási szelekciós funkciója 1952-ben szűnt meg az egyetemi felvételi rendszer bevezetésével. Innentől kezdve a vizsgatípus jelentősége csökkenni kezdett. A '60-as években különbséget tettek az általános és szakosított érettségi vizsgák között (Töttössy 2005).

1978-ban egy óriási szakmai vitákkal övezett változás következett be, kivették a történelem tantárgyat a kötelező érettségi tárgyak közül. Mindez olyan szakmai és társadalmi ellentéteket váltott ki, hogy mindösszesen egy évig lehetett hatályban.

Az érettségi korábbi funkciójának visszaállítási kísérlete volt a néhány tantárgyat érintő közös érettségi felvételi vizsgák bevezetése, mely több évig működő átmenetet képzett a kettős vizsgáztatás szinterei között. 1985-ben a Gimnáziumi Érettségi Vizsgaszabályzat (GÉV) és Szakközépiskolai Érettségi-Képesítő Vizsgaszabályzat (SZÉV) egységes szerkezetbe fogta az érettségit, s egyúttal megerősítette a két iskolatípus eltérő kimeneti követelményrendszerét (Mészáros 1991, Rójáné 2005, Töttössy 2005).

A rendszerváltással az érettségi változását sürgető reformok is előtérbe kerültek. Több probléma és megoldási lehetőség fogalmazódott meg a szakmai viták során mind szélesebb körben az érdekelt közönség részéről. Ezek közé sorolható az objektív mérés és a standard eszközök igénye (Balogh 1990, Báthory 1996, Csapó 1996, Szunyogh 2005), az egykor bevált rendszer visszaállításával a kettős vizsgáztatás megszüntetése (Szunyogh 2005). Fontossá vált, hogy a vizsgarendszer központilag meghatározott, egységes követelmények (Hoffmann 1990b, OKI 1996) alapján, központilag szervezett és lebonyolított esemény legyen, ügyelve a kiszivárogtatás megakadályozására (Borsos 1989, OKI 1996). Hosszú szakmai viták előzték meg annak eldöntését, hogy a gimnáziumi és szakközépiskolai tanulók tudásszint mérése egységes keretek között és egységes követelményeken nyugodjanak (Hoffmann 1990a, 1990b; OKI 1996). A neveléstudomány részéről felmerült az igény a tudás fogalmának meghatározására, s annak megvizsgálására, hogy milyen tu-

dást mérjen az érettségi (Csapó 1996; Horváth 2008a, 2008b), számolva egyre több nemzetközi kutatás tapasztalataival a korszerű műveltség közvetítése kapcsán. További megoldásra váró probléma volt, hogy a vizsgaeredmény legyen független a vizsgáztató pedagógustól (Csapó 1996). Azt, hogy az érettségi több funkciót ölel fel, s ezek alapján szükségserűen elkülönülnek a munkaerő-piaci elhelyezkedéshez, és a továbbtanuláshoz szükséges ismeretek, képességek, kompetenciák, az érettségi két szinten történő megszervezésének gondolatával próbálták orvosolni (Báthory 1996, OKI 1996).

1993-ban az akkori felsőoktatási törvény értelmében az érettségi vizsga már a továbbtanulásra jogosított, de a felsőoktatási intézmény „további követelményekhez” köthette a felvételt, tehát megmaradt a kettős vizsgáztatási rendszer. 1997-ben egy sor egyéb oktatáspolitikai változás mellett született meg az új érettségi vizsgaszabályzat, melyet nyilvánosságra hozatala óta hatalmas társadalmi és szakmai viták kísérnek. A szabályzatot 1999-ben és 2000-ben módosították, ekkor már bizonyossá vált a kétszintű érettségi bevezetésének elhatározása (Rójáné 2005, Töttössy 2005).

Az első kétszintű érettségi vizsgákat 2005-ben szervezték, s ezzel egy 150 éves hagyományt helyreállítva megszűnt az egyetemi felvételi rendszer. Azóta is ez a vizsgarendszer van érvényben, azonban sejteni lehet újabb változások bevezetését, mely valamely természettudományos tárgy kötelezően választható tárggyá emelésével összefüggésben 6-ra emeli az érettségi tárgyak számát, melyek közül előre láthatóan legalább 1 emelt szintű vizsgatárgy szükséges lesz a felsőoktatási felvételhez.

Érettségi tárgyak változásai

Ha az érettségi különböző változatait tekintjük végig, akkor a változások részben a kötelező tárgyak számában, főként inkább azok tartalmában figyelhetők meg. 1962-től a magyar nyelv és irodalom, a történelem és a matematika alkotta a kötelező tantárgyak csoportját, választhatóan kötelező volt az orosz nyelv, vagy egy második idegen nyelv, vagy a biológia, a fizika, vagy a kémia, ezeken felül szabadon választható volt minden más tárgy (Töttössy 2005).

1982-től kötelezően választott lett egy idegen nyelv, valamint a szakközépiskolásoknak a szabadon választott tárgy kötelezően a szakmai tárgy lett a vizsgázó döntése szerint írásban vagy szóban.

2005-től kötelező tárgyként a magyar nyelv és irodalom, a történelem és a matematika szerepel, kötelezően választható egy idegen nyelv, vagy nemzetiségi tanulók esetén a nemzetiségi nyelv, s szabadon választható valamennyi tárgy számbeli korlátozás nélkül. 2012 után kötelezően választható lesz egy természettudományos tárgy, s megújítják azt a szabályozást, miszerint a szabadon választható tárgy a szakközépiskolásoknak a szakmai tárgy lesz írásban és szóban.

A tartalmi változások a 2005-ös kétszintű érettségi bevezetésével jelentkeztek számottevően. A magyar nyelv és irodalom tantárgyban új elemként jelent meg a szövegértési feladatsor bekerülése, mely a tanulók érdeklődésének megfelelő, vagy a mindennapi élet problémáit szemlélő szövegeket tartalmaz. A szövegalkotási feladatok értékelése során a pedagógust segítő elemek a témafüggetlen kritériumok, valamint a konkrét, kidolgozott értékelési feladatelemek. A műelemzés mellett megjelent az érvelő és összehasonlító elemzést tartalmazó feladattípus is (Bajzák 2005, Horváth-Lukács 2005).

A matematika tantárgyban főképp a számon kért tartalmak változtak meg a valószínűség-számítási és statisztikai elemek dominánssá válásával, emellett előtérbe kerültek a szövegértési, modellalkotási kompetenciák (Lukács 2008).

A történelemérettségi átalakulásával felértékelődtek a források, az ellentétes nézőpontokat érvényesítő történelemszemlélet, a kritikus látásmód, mely elősegíti a hagyományostól eltérő munkaformák alkalmazását az iskolákban (F. Dárdai–Kaposi 2008).

Az idegen nyelv a nemzetközi nyelvvizsga rendszerhez alkalmazkodva a négy alapvető kommunikatív készséget külön vizsgarészben méri, melynek során autentikus szövegeket felhasználva, egy nyelven összeállított feladatokat oldanak meg a tanulók (Einhorn 2008a, Horváth–Lukács 2009).

A természettudományos ismeretek mérését lezáró vizsgán az új paradigmák és az aktuális kérdések is bekerültek a számon kért tartalomba (gazdasági, társadalmi folyamatok, környezetvédelem), s megnőtt a feladattípusokban a kísérletezés szerepe (Berek–Szabó 2008, Horváth–Lukács 2009, Ütőné 2008).

Problémák az új érettségi koncepcióval

Már a 2004-ben lezajló országos próbaérettségi is bizonyította, hogy az új vizsgarendszer még számos kihívással küszködik, melyet mind az oktatáspolitikai, mind a szakmai közvélemény figyelemmel kísért, és ki-ki a maga oldaláról reagált rá.

Az oktatáspolitikai véleménye szerint az első próbálkozások kudarcát a tájékoztatás hiányossága, a pedagógusok és a vizsgáztatók elégtelen felkészítése, valamint a vizsgakérdések minőségéből adódó bizonytalanság okozta (Pokorni 2005). További probléma azonban, hogy az iskolák saját minőségi oktatásukat bizonyítva, valamint az eredményességgel kapcsolatos kudarcoknak elejét véve, elkezdnek élni a „tesztre” tanítás módszerével (Einhorn 2008b).

A pedagógusok az új érettségi koncepcióval kapcsolatos problémákat inkább tartalmi és gyakorlati oldalról szemlélték. Véleményük szerint a kétszintű érettségi egyik fő problémája, hogy a bukáshatár nagyon alacsony (20%), ami a differenciálást nem teszi lehetővé. További probléma, hogy a természettudományos tárgyak követelményrendszere nem az átlagos képességű diákok teljesítőképességéhez igazodik. Tartalmi tekintetben felmerül a felszínesség, a tartalmatlanság, a félműveltség veszélye, a nemzeti értékek, a hazaszeretetre nevelés háttérbe szorulása. Fontos lenne tehát a színvonal emelése, de legalább a korábbi megtartása (Bajzák 2005, Horváth 2008b).

A kutatás célja, hipotézisei

A kutatás fő célja annak vizsgálata, hogy van-e különbség a régi és az új típusú érettségi között a tanulók teljesítménye, attitűdjei szempontjából. A vizsgálat során szükségesnek tartjuk annak elemzését, hogy az eltéréseket vagy egyezéseket mely tényezők befolyásolják (nem, iskolatípus), valamint hogy tantárgyak tekintetében milyen különbségek tapasztalhatók, ezek milyen tendenciákat sugallnak a változásokat illetően.

A kutatásunk négy hipotézist fogalmaz meg: (1) a régi és az új típusú érettségi, mint szabályozott, egységes kimeneti vizsgarendszer ugyanolyan átlagteljesítményt mutat; (2) az átlagteljesítmények a két vizsgarendszer tekintetében nemek és osztálytípusok szerint is megegyeznek; (3) az új rendszer nagyobb választási lehetőségeket kínál, így feltételezzük, hogy a tanulók a képességeiknek megfelelő vizsgatárgyakat választják; (4) az értékelési skálák különbsége miatt a kétszintű változaton kevesebb lemorzsolódó lesz.

A minta, adatfelvétel

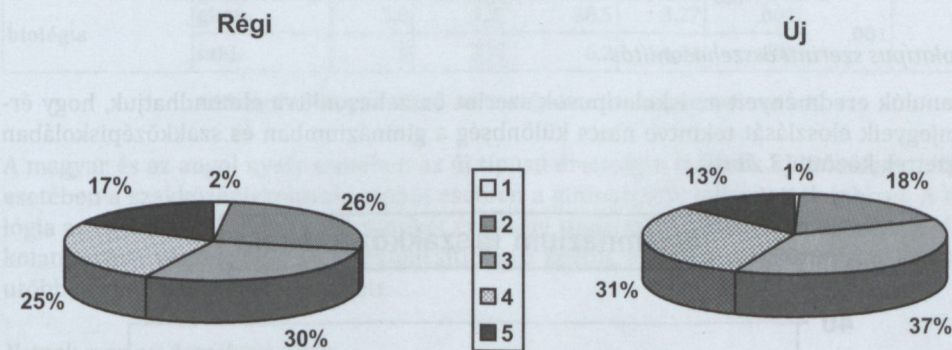
Kutatásunkat egy nagyvárosi középiskolában végzett tanulók érettségi adatai alapján végeztük (N=1118). A mintába a régi típusú érettségivel rendelkezők közül a 2000–2004 között végzettek kerültek be (N=573), a különböző szakterületekről (testnevelés, pedagógiai, vízügyi és általános tantervű osztálytípus) ugyanolyan arányban. Az új típusú érettségivel rendelkezők közül (N=545) a 2005, 2006, 2009, 2010 és 2011-es év adatai álltak rendelkezésünkre, szakterületeket tekintve hasonló eloszlással.

A vizsgálati minta nemek szerinti eloszlását tekintve a pedagógiai osztálytípusnak köszönhetően a lányok némileg felülreprezentáltak, a régi típusú vizsgáról 183 fiú és 390 lány, míg az új típusú érettségiről 151 fiú és 394 lány adatai álltak rendelkezésünkre.

Az eredmények

Érettségi típus szerinti összehasonlítás

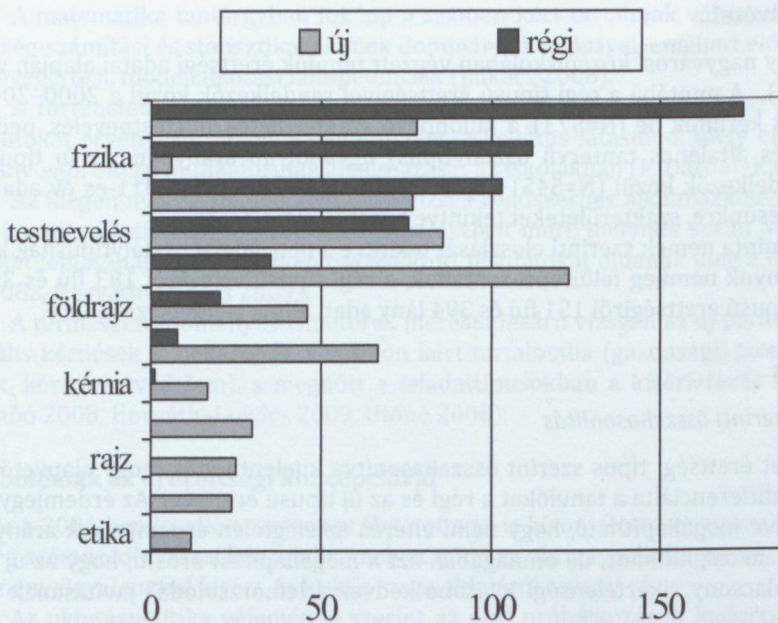
Az eredményeket érettségi típus szerint összehasonlítva kijelenthetjük, hogy alapvetően hasonló módon differenciálta a tanulókat a régi és az új típusú érettségi. Az érdemjegyek eloszlását tekintve megállapítható, hogy némi eltérés az elégtelen érdemjegyek arányában van, mely nem szignifikáns, de önmagában azt a megállapítást erősíti, hogy az új típusú érettségi alacsony sikertelenségi küszöbe kedvez a lemorzsolódás javításának (1. ábra).

1. ábra Az összes szerzett érdemjegy százalékos megoszlása érettségi típusonként

Ha ugyanezeket az érdemjegyeket tantárgyanként vizsgáljuk, hasonló eredményt kapunk. Egyedüli szignifikáns eltérés a matematika átlagokat tekintve van, itt kéttizedes javulás figyelhető meg az új érettségin ($t=30113$, $p<0,05$).

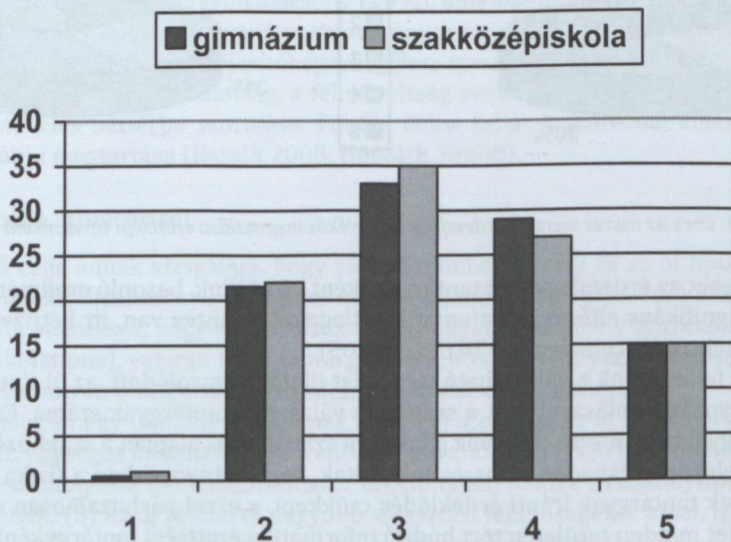
Előzetes feltevésünk a választható tárgyakat illetően igazolódott, az új típusú érettségin a szabályozás lazulásával nőtt a szabadon választott tantárgyak száma. Ez leginkább azokat a tárgyakat érintette, amelyek a korábbi szabályozás alapján a szakközépiskolások részére kötelezően szabadon választottak voltak. Leglátványosabban a fizika és oktatási alapismeretek tantárgyak iránti érdeklődés csökkent, s ezzel párhuzamosan ugrásszerűen nőtt az élet minden területén tért hódító informatika érettségi tantárgyként választása (2. ábra).

2. ábra Leggyakrabban választott tárgyak a különböző típusú érettségiken

Iskolatípus szerinti összehasonlítás

A tanulók eredményeit az iskolatípusok szerint összehasonlítva elmondhatjuk, hogy érdemjegyeik eloszlását tekintve nincs különbség a gimnáziumban és szakközépiskolában végzettek között. (3. ábra)

3. ábra Az érettségi jegyek megoszlásának iskolatípus szerinti különbségei

Ha az iskolatípusokat érettségi típusok szerint is különválasztjuk, akkor hasonló következtetésre jutunk. Ha tantárgyanként, iskolatípusonként és érettségi típusonként is elvégezzük az összehasonlítást (1. táblázat), akkor láthatóvá válik, hogy a matematika és a német nyelv esetében a régi típusú érettségit tekintve mutatkozik szignifikáns különbség, mindkét esetben a szakközépiskolások javára.

tantárgy	érettségi típusa	átlag		F-próba	t-próba		iskolatípus szerinti különbség (p)	
		régi	új	F	t	p	régi	új
magyar	gimn.	3,1	3,1	4,66	-,47	n.s.	n.s.	,02
	szki.	3,1	3,2	1,25	1,24	n.s.		
matematika	gimn.	2,9	3,2	3,18	3,5	,001	,01	n.s.
	szki.	3,1	3,1	2,78	-,04	n.s.		
angol	gimn.	3,5	3,5	4,82	,52	n.s.	n.s.	,04
	szki.	3,6	3,3	3,08	-2,8	,01		
német	gimn.	3,4	3,5	,03	,49	n.s.	,01	n.s.
	szki.	3,9	3,2	3,08	-2,03	n.s.		
biológia	gimn.	3,6	4,2	28,5	3,27	,001	,001	,01
	szki.	5	3,7	6,2	-4,04	,001		

1. táblázat Tantárgyak közötti különbségek az iskolatípus típus szerint

A magyar és az angol nyelv esetében az új típusú érettségin találunk különbséget, előbbi esetében a szakközépiskolások, utóbbi esetben a gimnazisták teljesítettek jobban. A biológia az egyetlen tantárgy, ahol mindkét érettségi típuson különbség van a különböző iskolatípusban végzett tanulók átlagteljesítménye között, előbbi a szakközépiskolásoknak, utóbbi a gimnazistáknak kedvezett.

Nemek szerinti összehasonlítás

Az érettségi eredményessége tekintetében leginkább a nemek teljesítményében mutatkozik különbség a két vizsgatípus között. A 2. táblázat adatai alapján látható, hogy a régi típusú érettségin a lányok szignifikánsan jobb eredményt értek el, míg az új típusú vizsgán a fiúk átlagteljesítménye jobb. Ennek oka feltételezhetően az lehet, hogy a korábbi vizsga inkább a tantárgyi tartalmak minél pontosabb számonkérésére törekedett, s ezzel a memorizálási stratégiákat helyezte előtérbe, ami a szorgalmasabb lányoknak jobban kedvezett. Ezzel szemben az új típusú érettségin az ismeretek alkalmazása dominánsabbá válik, ami a logikus gondolkodás terén sokszor fejlettebb fiúk eredményességét növelte.

Érettségi		N	átlag	szórás	F-próba	t-próba	
					F	t	p
Régi típusú	fiú	151	3,2	,6	16,846	-2,486	,013
	lány	394	3,4	,8			
Új típusú	fiú	183	3,5	,6	2,637	2,015	,045
	lány	390	3,3	,7			

2. táblázat Nemek szerinti különbségek a két érettségi típusban

A tantárgyak közötti különbségeket megvizsgálva szintén kijelenthető, hogy a legtöbb különbség a nemek közötti összehasonítás során mutatkozik meg. Magyar nyelvből a hétköznapi tapasztalatokat igazolva mindkét vizsgatípuson a lányok értek el jobb eredményeket, történelem és matematika tantárgyakban csak az új típusú érettségiben mutatkozik meg a különbség a fiúk jobb teljesítményét illetően, ami feltételezhetően összefügg a fentebb említett okkal. További különbségek a rajz és francia tárgyak átlagteljesítményeiben találhatók, mindkét esetben az új típusú vizsgán van különbség a két nem között, előbbi tantárgyat a fiúk, utóbbit a lányok teljesítették sikeresebben.

tantárgy	érettségi típusa	átlag		szórás		F-próba	t-próba	
		fiú	lány	fiú	lány	F	t	p
magyar	régi	2,9	3,2	,8	,9	3,512	-3,414	,001
	új	2,9	3,3	,7	,8	5,988	-4,634	,001
történelem	régi	3,2	3,3	1,1	1,1	1,595	-,551	n.s.
	új	3,4	3,1	,8	,8	3,732	3,727	,001
matematika	régi	3	2,9	,9	,9	,136	1,423	n.s.
	új	3,4	3,1	,9	,9	5,399	3,826	,001
Rajz	régi	-	-	-	-	-	-	-
	új	4,2	3	,9	,9	,002	3,150	,005
francia	régi	2,7	4	,5	1	1,428	-4,303	,003
	új	3,6	3,8	,4	,7	,938	,616	n.s.

3. táblázat Tantárgyak közötti különbségek nemek szerint a két érettségi típusban

Összegzés

Vizsgálatunk egy iskola 2000 és 2011 közötti érettségi eredményeinek összehasonlításával foglalkozik abból a szempontból, hogy az érettségi koncepció változása gyakorol-e hatást az érettségizők teljesítményére nemtől, iskolatípustól, s magától az érettségi típusától függően.

Az elemzések alapján összességében kijelenthető, hogy mindkét vizsgatípus hasonló módon differenciál a tanulók között, azonban az új típusú érettségi esetében kevesebb a lemorzsolódás, ami az elégtelen eredményezés alacsony teljesítési küszöbértékével magyarázható. A kétszintű érettségi bevezetésével megnőtt a választott tárgyak száma, egyfajta demokratizáltabb rendszer lépett életbe, azonban az oktatáspolitikai viták már sugalmazzák ennek szigorítását a következő években.

A különböző iskolatípusba járó tanulók hasonló sikerrel birkóznak meg a vizsgával, eltérések az egyes tantárgyak tekintetében érzékelhetők. Az új típusú érettségi a fiúk számára kedvezőbb feladattípusokat tartalmaz, a nemek szerinti elérések azonban nem egységesek a különböző tárgyak tekintetében.

Az oktatáspolitikai törekvései ellenére a diákok többnyire középszinten vizsgáznak, az érettségik lebonyolítása tehát továbbra is a középiskolák szintjén maradt.

IRODALOM

- Bajzák Erzsébet 2005: Jelentés a 2005. évi érettségiről. *Mester és Tanítvány* 3, 8. 59–72.
- Balogh Lászlóné 1990: Az érettségi vizsga korszerűsítése. *Köznevelés* 46, 2.10.
- Báthory Zoltán 1996: A közoktatás modernizációja és az érettségi reformja. *Új Pedagógiai Szemle* 46, 9. 3–9.
- Berek László – Szabó Szabolcs 2008: Az új kémia érettségi tapasztalatai. In: Bánkuti Zsuzsa – Lukács Judit (szerk.): *Tanulmányok az érettségiről. Hatásvizsgálat, tantárgyi vizsgák értékelése, feladatfejlesztés.* Budapest: OFI, 259–271.
- Borsos István 1989: Az érettségi nem felvételi. *Köznevelés* 45, 2. 11.
- Csapó Benő 1996: Standard érettségi: lehetőségek és dilemmák. *Új Pedagógiai Szemle* 46, 9. 17–26.
- Einhorn Ágnes 2008a: Fejlesztés vagy vizsgatréning? A fejlesztő- és a mérőfeladatok különbségei. In: Bánkuti Zsuzsa – Lukács Judit (szerk.): *Tanulmányok az érettségiről. Hatásvizsgálat, tantárgyi vizsgák értékelése, feladatfejlesztés.* Budapest: OFI, 63–144.
- Einhorn Ágnes 2008b: Hogy vizsgázott az új érettségi németből. In: Bánkuti Zsuzsa – Lukács Judit (szerk.): *Tanulmányok az érettségiről. Hatásvizsgálat, tantárgyi vizsgák értékelése, feladatfejlesztés.* Budapest: OFI, 187–206.
- F. Dárdai Ágnes – Kaposi József 2008: A kezdet vége, avagy a történelemérettségi vizsga fejlesztésének további lépései. In: Bánkuti Zsuzsa – Lukács Judit (szerk.): *Tanulmányok az érettségiről. Hatásvizsgálat, tantárgyi vizsgák értékelése, feladatfejlesztés.* Budapest: OFI, 147–167.
- Hoffmann Rózsa 1990a: Forgatókönyv-javaslat az érettségi megújítására. *Köznevelés* 46, 12. 6–7.
- Hoffmann Rózsa 1990b: Szakközépiskoláról és gimnáziumról – az érettségi kapcsán. *Köznevelés* 46, 1. 6–7.
- Horváth Zsuzsanna – Lukács Judit 2005: A kétszintű érettségi vizsga. *Új Pedagógiai Szemle* 55, 4. 53–69.
- Horváth Zsuzsanna 2008a: Az új érettségi előtt és után: becslés és megvalósulás. Igazgatói és tanári interjúk elemzése. In: Bánkuti Zsuzsa – Lukács Judit (szerk.): *Tanulmányok az érettségiről. Hatásvizsgálat, tantárgyi vizsgák értékelése, feladatfejlesztés.* Budapest: OFI, 21–61.
- Horváth Zsuzsanna 2008b: Az új típusú érettségi vizsga iskolai hatása. In: Bánkuti Zsuzsa – Lukács Judit (szerk.): *Tanulmányok az érettségiről. Hatásvizsgálat, tantárgyi vizsgák értékelése, feladatfejlesztés.* Budapest: OFI, 15–19.

- Lukács Judit 2008: Az új matematika érettségi – három év tapasztalata. In: Bánkuti Zsuzsa – Lukács Judit (szerk.): *Tanulmányok az érettségiről. Hatásvizsgálat, tantárgyi vizsgák értékelése, feladatfejlesztés.* Budapest: OFI, 169–186.
- Mészáros István 1991: Az érettségi 140 éve. *Köznevelés* 47, 4. 3.
- Neuwirth Gábor 2010: Középiskolák eredményességi mutatói. *Köznevelés* 66, 39. 10–14.
- Oki 1996: Az érettségi vizsga reformjának koncepciója. *Új Pedagógiai Szemle* 46, 9. 120–135.
- Pálinkás József 2005: Az objektivitás és korlátai. Az érettségi vizsga és a felsőoktatási felvételi összefüggései. *Mester és Tanítvány* 3, 8. 41–51.
- Pokorni Zoltán 2005: Kérdések és válaszok a kétszintű érettségiről. *Mester és Tanítvány* 3, 8. 51–59.
- Rójáné Oláh Erika 2005: A régi és az új középszintű matematika érettségi vizsga összehasonlítása. *Iskolakultúra* 14, 9. 79–96.
- Szunyogh Szabolcs 2005: Támadás az érettségi ellen. *Köznevelés* 61, 22. 3.
- Töttössy Magdolna 2005: A magyarországi érettségi vizsga útja a kezdetektől 2005-ig. *Mester és Tanítvány* 3, 8. 10–28.
- Útóné Visi Judit 2008: A kétszintű érettségi kihívásai a földrajz tantárgyban. In: Bánkuti Zsuzsa – Lukács Judit (szerk.): *Tanulmányok az érettségiről. Hatásvizsgálat, tantárgyi vizsgák értékelése, feladatfejlesztés.* Budapest: OFI, 273–286.

Comparative analysis of the old and new type matriculation examination between 2000 and 2011

The new type of matriculation examination has been guided in 2005 in Hungary, but there are many debates about of this exam. In our study we compared the two types of exams to see the differences between the efficiency and the attitudes of students. Our data's had given the examination results of a secondary school, between 2000 and 2011. The samples consist 1118 student (334 male and 784 female), from four class type. The number of the old and new type examinees was equal. The starting points of the research were the following hypotheses: (1) the new type exam is a regulated and integrated system, so, there will be no difference in efficiency between students with various type of class or about their gender; (2) the new exam give many possibilities to the students, so they find the best exam subjects, depending on their capabilities; (3) because of the decrease of the scales, there will be less dropping out students. Based on the results, there were no significant differences in the average rating of students on the two types of examinations. The new exam is better for the boys. In the two-level exam, the students take exams from music, art, ethics and Spanish languages, and less student chosen the traditional subjects, for example physics, gym. In the 10 years of research there were 26 students who get 1, 77 % of them get it on the old exam. There are no differences of the students' results in many subjects, except the history, where most of the good result (111 of 143) had given in the old exam. In this study, we find that there was not much change in the last 10 years.